

Bài 20
KHU VỰC MĨ LATINH

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Học xong bài này, HS :

1. Về kiến thức

Có những hiểu biết về chế độ thực dân và cuộc đấu tranh của nhân dân Mĩ Latinh chống sự lệ thuộc nước ngoài, đặc biệt là Mĩ.

2. Về kĩ năng

Rèn luyện kĩ năng thực hành bộ môn, phân tích tài liệu – sự kiện, rút ra kết luận.

3. Về thái độ

- Đồng tình, ủng hộ cuộc đấu tranh của nhân dân Mĩ Latinh.
- Lên án sự áp bức, bóc lột của chủ nghĩa thực dân.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

– Tình hình các nước Mĩ Latinh dưới ách thống trị của chủ nghĩa thực dân đế quốc, đặc biệt trước nguy cơ bành trướng của Mĩ.

– Phong trào đấu tranh để giải phóng dân tộc và thành lập các quốc gia độc lập ở khu vực Mĩ Latinh.

III – THIẾT BỊ, TÀI LIỆU DẠY – HỌC

- Lược đồ khu vực Mĩ Latinh.
- Tranh, ảnh, tài liệu liên quan đến nội dung bài học.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY – HỌC

1. Giới thiệu bài mới

Khu vực Mĩ Latinh có nền văn hoá rực rỡ, lâu đời, tài nguyên phong phú. Các nước tư bản, đế quốc châu Âu rồi Bắc Mĩ lần lượt đặt ách thống trị ở đây. Thái độ của nhân dân Mĩ Latinh trước tình hình này như thế nào ? Đó là nội dung bài học hôm nay.

2. Dạy và học bài mới

Mục 1 – Chế độ thực dân ở khu vực Mĩ Latinh

– GV dùng lược đồ để giới thiệu về khu vực Mĩ Latinh : Là một bộ phận lãnh thổ rộng lớn của châu Mĩ, gồm một phần Bắc Mĩ, toàn bộ Trung Mĩ, Nam Mĩ và quần đảo ở vùng biển Ca-ri-bê.

Cần giải thích rõ thuật ngữ lịch sử "Mĩ Latinh". Cư dân bản địa lâu đời là người In-đi-an, chủ nhân của nhiều nền văn hoá cổ nổi tiếng – văn hoá May-a, văn hoá In-ca, văn hoá A-dơ-tếch. Các nền văn hoá này còn để lại dấu vết của những thành phố, các công trình kiến trúc đồ sộ, nền nông nghiệp phát triển với

các loại ngũ cốc, đặc biệt là ngô và nhiều loại cây lương thực, cây công nghiệp khác. Thủ công nghiệp cũng khá phát triển, nổi tiếng với nghề dệt, chạm vàng bạc, làm đồ gốm... Cư dân vùng này đã có chữ viết, biên soạn nhiều sách, am hiểu văn học, biết làm lịch...

– Từ thế kỉ XV, thực dân châu Âu – chủ yếu là Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha đã làm chủ hầu hết vùng đất này.

Dựa theo SGK, HS nêu chính sách thống trị của thực dân châu Âu ở Mĩ Latinh và những hậu quả đối với người dân bản địa.

Cuộc đấu tranh giành độc lập của nhân dân ở đây sẽ nhất định nổ ra.

Mục 2 – Phong trào đấu tranh giành độc lập dân tộc đầu thế kỉ XIX

GV sử dụng lược đồ khu vực Mĩ Latinh để trình bày :

– Sơ lược về cuộc đấu tranh giành độc lập vào thế kỉ XVIII, tiêu biểu là cuộc đấu tranh của người da đen ở Ha-i-ti (1791).

– Về phong trào đấu tranh vào đầu thế kỉ XIX, GV hướng dẫn HS dựa vào SGK để lập niên biểu.

– GV sưu tầm tài liệu, giới thiệu cho HS một số nhân vật anh hùng đấu tranh cho sự nghiệp giải phóng dân tộc ở các nước Mĩ Latinh.

Mục 3 – Các nước Mĩ Latinh sau khi giành độc lập và chính sách bành trướng của Mĩ

GV trình bày phần này với 2 điểm chủ yếu (dựa theo SGK) :

– Sau khi được giải phóng, nhân dân Mĩ Latinh thành lập các nước cộng hoà độc lập và phát triển nhanh chóng (phần chữ nhỏ trong SGK).

Các nước Mĩ Latinh phát triển theo con đường tư bản chủ nghĩa, song nhân dân lao động, chủ yếu là người da đen và người In-đi-an, vẫn không thoát khỏi nghèo khổ.

– Thực chất của học thuyết Môn-rô "châu Mĩ của người châu Mĩ" là gì ? (HS cần nhận thức rằng, đây là âm mưu của Mĩ nhằm gạt bỏ thực dân châu Âu khỏi vùng này và thay vào đó là sự thống trị độc quyền của Mĩ, biến khu vực Mĩ La-tinh thành "sân sau" của Mĩ.

3. Sơ kết bài học

GV nhắc lại để HS ghi nhớ những nét chính về phong trào đấu tranh giành độc lập dân tộc ở Mĩ Latinh đầu thế kỉ XIX. Khác với châu Phi, các nước Mĩ Latinh

đã sớm thành lập các quốc gia độc lập qua hai thập niên đầu của thế kỉ XIX. Tuy nhiên, nhân dân các dân tộc Mĩ Latinh lại phải tiếp tục đấu tranh chống lại âm mưu thôn tính của Mĩ đối với khu vực này.

4. Gợi ý trả lời câu hỏi và bài tập cuối bài

Câu 1. Yêu cầu HS dựa vào hình trong SGK để vẽ lược đồ khu vực Mĩ Latinh.

Câu 2. Lập niên biểu những sự kiện chính về cuộc đấu tranh giành độc lập của nhân dân Mĩ Latinh theo hàng dọc : Tên nước, phong trào, năm giành độc lập.

Câu 3. Về chính sách bành trướng của Mĩ đối với khu vực Mĩ Latinh đã được thể hiện qua bài viết trong SGK.

V – TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Xan Mác-tanh (1778 – 1850)

Là một sĩ quan trong quân đội Tây Ban Nha, nhưng đã lãnh đạo cuộc đấu tranh giành độc lập của các nước thuộc địa Tây Ban Nha ở Mĩ Latinh vào những năm 1810 – 1826. Ông đã trở thành người anh hùng dân tộc của Ác-hen-ti-na. Trong những năm 1821 – 1822, Xan Mác-tanh đã chỉ huy quân khởi nghĩa gồm 5 000 người, trong đó có 1/3 là người da đen. Trải qua nhiều gian khổ, hi sinh, họ đã vượt dãy núi An-đét, giải phóng lãnh thổ Ác-hen-ti-na, Chi-lê và Pê-ru.

2. Xi-môn Bô-li-va (1783 – 1830)

Xi-môn Bô-li-va xuất thân trong một gia đình địa chủ, quý tộc Vê-nê-xu-ê-la, du học ở châu Âu, tiếp thu những tư tưởng tiến bộ của những người khai sáng Pháp. Từ năm 1810, ông lãnh đạo cuộc đấu tranh chống ách thực dân Tây Ban Nha để giành độc lập cho đất nước. Khi cuộc đấu tranh thắng lợi, ông trở thành Tổng thống của nước Cộng hoà Vê-nê-xu-ê-la. Ông thực hiện nhiều chính sách tiến bộ đối với người da đen và da đỏ (ban bố và thực hiện nhiều quyền bình đẳng công dân) ở vùng đồi núi của Pê-ru, nơi có nhiều người da đỏ sinh sống. Nhân dân vùng này đã lập một nước cộng hoà độc lập, mang tên ông, để tưởng nhớ công ơn của người anh hùng dân tộc đối với sự nghiệp đấu tranh giải phóng họ.

Một trong những chiến công vang dội của Bô-li-va là chỉ huy đoàn quân gồm 1 300 chiến sĩ chiến đấu giải phóng Bô-gô-ta – nay là Thủ đô của Cô-lôm-bi-a.